

format

Eindverslag

Overige subsidies

Europees visserijfonds:
Investering in duurzame visserij

1 Algemene informatie

Aanvraagnummer	460001291789
Vul één van deze nummers in: uw KvK-nummer, burgerservicenummer (BSN) of relatienummer. <i>Geef aan welk nummer u invult.</i>	202380047 ☐ KvK-nummer ☒ BSN ☐ Relatienummer
Projectnaam	Verbeteren overleving tong en tong en schol Nederlandse kottervloot
Projectperiode	01-04-2014 t/m 31-12-2015

2 Verloop en leermomenten uitvoering project

2.1 Verloop

2.1.1 Welke projectactiviteiten zijn gerealiseerd?

Beschrijf de activiteiten. Als er geplande activiteiten niet zijn gerealiseerd, geef dan de reden aan. Voor wijzigingen in het projectplan moet een wijzigingsverzoek zijn ingediend.

Alle geplande hoofdactiviteiten zijn gerealiseerd:

- Onderzoeksplan en protocol voor overlevingsonderzoek zijn in internationaal verband gerealiseerd.
- Ontwikkeling en productie overlevingsunits. Aantal units werd lager dan voorzien vanwege de kosten en gecombineerd ingezet met het project Aantonen overleving.
- Onderzoeksreizen. Het aantal onderzoeksreizen is door onder andere door de internationale afspraken over doormonitoring bijgesteld tijdens het project. Een aantal activiteiten was vooraf niet voorzien en dienden ingepast te worden binnen de begroting. Bij een gelijkblijvende begroting voor IMARES waren uiteindelijk maximaal 4 reizen binnen het project Verbeteren overleving mogelijk.
- Communicatie en eindrapportage. De (tussen)resultaten zijn gedurende het project gepresenteerd via het visserijnieuws, op bijeenkomsten met het Ministerie van Economische zaken, bijeenkomsten van de Producentenorganisaties, en met de sector op een tweetal bijeenkomsten op Stellendam en in IJmuiden.

De wijzigingen in de planning en begroting zijn via wijzigingverzoeken gecommuniceerd.

Ter informatie: Nederland heeft op dit moment de meest uitgewerkte wetenschappelijk geaccepteerde onderzoeksmethode en ten aanzien van overlevingsonderzoek op platvis veruit de meeste ervaring. In het kader van het dit project wordt kennis regelmatig uitgewisseld met het

Belgische onderzoeksinstituut ILVO en de Belgische redercentrale. In het eindrapport van het project en de wetenschappelijke artikelen die nog gepland staan wordt samengewerkt met het ILVO aan een co-productie.

2.1.2 Is uw project volgens planning verlopen? Denk hierbij aan inhoud en tijd. *Geef ook aan welke activiteiten niet volgens planning zijn verlopen en wat er gedaan is om dit aan te pakken of op te vangen.*

De ontwikkelfase en startfase zijn afgerond.

- De ontwikkelfase heeft mede door de internationale afstemming langer geduurd. Een protocol voor de onderzoekswijze is pas in het derde kwartaal van 2014 in concept tot stand gekomen. Het uitontwikkelen en de bouw van de overlevingsunits liep door de eisen die uit de internationale afspraken volgden forse vertraging op. De kosten per unit vielen daardoor ook veel hoger uit. Een belangrijk aspect in het onderzoek bleek het langer dan 3 dagen monitoren van de vis. Deze monitoring vind plaats te Yerseke waardoor er sprake was van vervoer over langere afstand. Het op een goede wijze vervoeren van de levende vis stuitte op uitvoeringsproblemen. Pas begin 2015 is een betrouwbare oplossing gevonden.

Vanwege de hogere kosten is besloten minder overlevingsunits te produceren dan in het plan voorzien. Er zijn nu 3 units gemaakt, en een apart rek voor de monitoring in het lab. De totale kosten voor deze units bleven daardoor redelijk binnen de begroting. De overlevingsunits worden in zowel het project Aantonen overleving als het project Verbeteren verwerkingslijn. De kosten worden over beide projecten verdeeld.

Om de units te plaatsen bleken per schip technische aanpassingen noodzakelijk. De units zijn uiteindelijk pas in februari 2015 volledig uit ontwikkeld.

De internationale afspraken over doormonitoring hadden ook consequenties voor de het aantal reizen dat binnen de begroting uitgevoerd konden worden. Bij een gelijkblijvende begroting voor IMARES waren maximaal 4 reizen mogelijk aangezien de kosten voor doormonitoren niet voorzien waren. Een andere consequenties was dat voor het onderzoek 'controle-vis' noodzakelijk is. Vis die niet in de betreffende week opgevisst is.

- De startfase is afgerond in het derde kwartaal van 2014. Een vertraging van circa 3 maanden.

- Verder bleek een aanpassing van de aanpak noodzakelijk als gevolg van de Wet op de dierproeven. Het vangen en monitoren aan boord van levende vis ten behoeve van onderzoek is aan strenge eisen onderworpen. Het beoordelen van de effectiviteit van maatregelen zal op een andere wijze uitgevoerd worden dan in het projectplan beschreven. De planning van de uitvoering van de onderzoeksreizen is verschoven naar het 3e kwartaal van 2015.

Projectfase

De projectfase is gestart na afloop van de eerste onderzoeksreis van het project Aantonen overleving op de GO31. Op de GO31 is een prototype gebaseerd op ideeën van Maaskant Shipyards en de GO31. Enerzijds is een stenenvanger aangebracht en anderzijds zijn diverse aanpassingen aan de stortbak aangebracht om meer water in de bak te krijgen. Een uitgebreide omschrijving is opgenomen in het rapport van IMARES. Het etsten van de technische werking heeft in periode van week 10 tot en met 25 plaats gevonden. Na 2 weken selfsamplng is vervolgens een reis met IMARES uitgevoerd.

Na de eerste ervaringen zijn de aanpassingen op de GO23 aangebracht gebaseerd op ideeën van Van Wijk. Diverse technische opties om de vis in een betere condities en sneller te verwerken zijn getest aan boord. Een uitgebreide omschrijving is opgenomen in het rapport van IMARES.

Voorafgegaan door een selfsampling heeft IMARES een onderzoeksreis uitgevoerd in week 31 en later nogmaals in week 36.

De GY57 heeft in de maanden juni/juli de nodige aanpassingen ondergaan om een principe van de VCU te gaan testen. Het effect op overleving van de gesloten stortbak voorzien van water en luchtstroming is in week 39 onderzocht door IMARES. Een uitgebreide beschrijving van de technische aanpassingen zijn opgenomen in het rapport van IMARES

In de periode tot en met 45 GO31 nog technische aanpassingen met een dubbele bodem uitgevoerd. Deze technische aanpassing droeg niet bij aan een betere snellere verwerking van de ondermaatse vis.

2.1.3. Als de realisatie niet volgens planning is verlopen, geef dan aan waarom dit zo is en hoe u hiermee om bent gegaan.

Licht eventuele afwijking in realisatie en planning toe en geef aan hoe u dat heeft opgelost.

De redenen voor verschuivingen in de planning zijn grotendeels al vermeld onder 2.1.2.. De wijzigingen zijn in overleg met alle betrokken organisaties besproken en in een gewijzigde planning en begroting doorgevoerd.

Naast de afwijkingen in de realisatie die onder 2.1.2. zijn vermeld speelde nog een aantal zaken die vooraf niet voorzien waren:

- de hoeveelheid vis benodigd voor het onderzoek was hoger dan voorzien. IMARES heeft tussentijds het testplan voor dieronderzoek moeten herzien en toestemming bij de commissie voor dierproeven moeten aangeven.
- Taggen van vis. Om vissen individueel te volgen waren tags noodzakelijk. Deze kosten waren niet voorzien.
- Voedsel voor vissen in het lab. De grote hoeveelheden controlevis en de langere monitoringperiode leidde tot hogere kosten voor het houden van vis.
- Ziektes bij controlevis. In het lab van Yerseke is tweemaal een ziekte uitgebroken. De ruimte diende gedesinfecteerd te worden.

Het realiseren van technische aanpassingen aan de verwerkingslijn, en het technisch werkend krijgen vroeg in de regel ook meer tijd dan voorzien. Het zijn technische aanpassingen waar niet veel ervaring mee bestond en vrij veel extra werkzaamheden voor de bemanning met zich meebrachten. Het testen van de werking werd bovendien een aantal keren door slechte weersomstandigheden negatief beïnvloed.

Door in de tweede helft van 2015 een strakke planning aan te houden zijn alle voorziene onderzoeksreizen uitgevoerd.

2.2 Leermomenten

2.2.1. Als er zaken zijn die niet zijn gelopen zoals u had verwacht, kan dat belangrijk zijn voor toekomstige projecten of voor collega's die een soortgelijk project willen opstarten. Geef hieronder aan of er in uw project van dit soort 'leermomenten' zijn geweest.

Beschrijf om welke situaties het ging. Wat was het (mogelijke) gevolg? Hoe heeft u gehandeld of hoe u had kunnen handelen? Met welk doel en wat het (mogelijke) resultaat?

1. De wijzigingen in het project waren inherent aan een innovatieproject waar sprake is van een nieuwe aanpak. In de opstartfase liep de projectuitvoering tegen praktische uitdagingen aan die consequenties hadden voor de uitvoering. Van te voren waren deze situaties niet te voorzien. Budgettaire beperkingen maakte het noodzakelijk de ambities wat betreft de omvang van het onderzoek bij te stellen.

2. De kosten van de projecten met een nieuwe innovatieve aanpak en methoden zijn vooraf niet

goed te begroten. De systematiek van gedetailleerde begrotingen en offertes die vereist wordt bij subsidieaanvragen leidt gegarandeerd tot wijzigingen gedurende het project. Binnen een project moet van te voren voldoende financiële ruimte voor onvoorziene omstandigheden aanwezig zijn om tot een goede afronding te kunnen komen.

3. Gedetailleerde begrotingen en offertes zijn niet of nauwelijks realistisch. Wijzigingen horen bij een dergelijk project.

4. Wijziging 'spelregels' subsidieverantwoording. Discussies over investeringen versus kosten, en verbonden partijen waarbij veel energie verloren ging aan de aandacht voor de 'juiste regeltjes en de aandacht afleiden van het realiseren van de uitvoering van zinvol onderzoek en het realiseren van de projectdoelstellingen.

5. Het realiseren van prototypes brengt met zich mee dat de hanteerbaarheid aan boord niet altijd efficiënt kan plaats vinden en vervolgtesten lastig de realiseren zijn. Voor vervolgprojecten zal er vooraf geïnvesteerd moeten worden om de elementen die naar behoren functioneerden robuuster en arbeidstechnisch beter te integreren in het verwerkingsproces.

2.2.2. Geef hieronder aan welke leermomenten u verwacht.

3 Resultaten project

3.1 Doelstelling projectplan

3.1.1 Wat zijn de effecten die u had verwacht en heeft u die gehaald?

Gebruik de doelstellingen van uw goedgekeurde projectplan (met eventuele wijzigingen daarop) als vertrekpunt en vul de onderstaande tabel per doelstelling in. Meer informatie over de doelstelling van de regeling, vindt u op rvo.nl.

Geef per doelstelling aan wat de oorspronkelijke situatie was en wat het gerealiseerde effect is na het project. Vul een meetbare waarde in. *Bijvoorbeeld: het doel van uw project is het verhogen van de werkgelegenheid. De oorspronkelijke situatie is 2 fte en het gerealiseerde effect na het project is 5 fte.*

Doelstelling(en) volgens projectplan	Verwacht effect	Oorspronkelijke situatie	Gerealiseerd effect
Maatregelen onderzoeken bij het verwerkingsproces aan boord die een bijdrage leveren aan het verhogen van de overlevingskans van ondermaatse vis.	* Vaststellen van investeringen die bijdragen aan de verbetering van overleving en aan een werkbare uitvoering van de aanlandplicht bijdragen	* Geen inzicht in factoren en aanpassingen die de overleving van tong, schol en schar postief beïnvloeden * Onduidelijk welke technische aanpassingen een bijdrage leveren en /	Meer kennis van werkbare technische oplossingen aan boord die bijdragen aan overleving.

		of ze werkbaar zijn in de praktijk.	
Vaststellen van maatregelen die een bijdrage leveren aan verbeteren van overleving	Zicht op beïnvloedbare factoren voor overleving	Geen onderbouwd zicht op beïnvloedbare factoren	enigszins zicht op maatregelen.
Uitzicht houden op uitzondering aanlandplicht obv 'hoge' overleving	Zicht op uitzondering door gebrek aan data	Geen zicht op uitzondering door gebrek aan data	Zicht behouden. Overleving in ieder geval groter dan nul en verbeterpotentie aanwezig
Internationaal afgestemd onderzoek	Draagvlak voor resultaten binnen EU	Geen data beschikbaar	Gezamenlijk met België data beschikbaar en internationaal afgestemd onderzoek.

3.1.2 Wilt u een toelichting geven op een bepaald punt in de tabel? Geef dit aan door in de tabel een verwijfsnummer te zetten. Hieronder licht u ieder verwijfsnummer toe.

Het project heeft bij de vissers en de toeleveranciers veel kennis opgeleverd over de mogelijkheden en onmogelijkheden aan boord. Door de relatief lange doorlooptijd nodig voor de realisatie van maatregelen kost en het benodigd onderzoek zijn nog niet alle ideeën uitgevoerd en onderzocht. Vanuit de leveranciers en de visserijondernemers bestaat behoefte om verder onderzoek uit te voeren. Er was geen expliciet doel gesteld voor het effect op de overleving. Uit de beperkte hoeveelheid data lijkt een positief effect van circa 5 procent verbetering van overleving. Een mooi resultaat maar een hogere verbetering was gehoopt.

3.1.3 Heeft u de doelstellingen volgens het goedgekeurde projectplan behaald? Als er doelstellingen niet zijn gehaald, geef dan aan wat de reden is geweest waarom het doel niet is gehaald en welke acties zijn ondernomen om het doel wel te halen.

Doelstellingen gehaald, al waren meer data gewenst. Ook meer verschillende maatregelen waren gewenst. Nu nog onvoldoende gegevens in verschillende omstandigheden, en te weinig onderzoek van de verbetermaatregelen. De uitgevoerde maatregelen lijken een positief effect te hebben. De hoeveelheid beschikbare data geven nog onvoldoende significantie aan, maar de effecten zijn volgens de ondernemers wel degelijk waarneembaar.

3.2 Doelstelling communicatie

3.2.1 Direct na afloop van uw project bent u verplicht om de kennis en resultaten openbaar te maken. Geef aan hoe u over de resultaten van het project heeft gecommuniceerd (bijvoorbeeld vakblad publicaties, nieuwsbrieven, internetpublicaties).

Beschrijf alle verspreide projectresultaten (datum, wat, waarmee, doelgroep, etc.).

Stuur een kopie van deze publicaties en/of andere communicatie uitingen als bijlage mee.

IMARES publiceert de resultaten in een rapport. Een rapport tezamen met de resultaten van Verbeteren Verwerkingslijn. Het rapport zal op de website van IMARES gepubliceerd worden en op de website van de CVO.

De resultaten zijn op twee bijeenkomsten te Stellendam en IJmuiden (11 en 12 december) gedeeld met de sector. Tijdens het project zijn tussenresultaten via artikelen in Visserijnieuws verschenen. Daarnaast is er twee keer een bijeenkomst met het Ministerie van Economische zaken en de RVO gehouden waar de voortgang en tussenresultaten gedeeld zijn.

3.2.2 Heeft u de geplande communicatiedoelstellingen volgens het projectplan gehaald? Waarom is de doelstelling gehaald? Als er communicatiedoelstellingen niet zijn gehaald, geef aan hoe dat komt .
Beschrijf per communicatiedoelstelling of die is gehaald en waarom wel of niet.

In het project was geen specifieke communicatiedoelstelling geformuleerd. De resultaten en de methodiek zijn in voldoende mate gedeeld en bekend binnen de sector. De resultaten vallen vooralsnog tegen ten opzichte van de verwachte resultaten vooraf.

Het belang dat de sector hecht aan overlevingsonderzoek komt naar voren door een aanvraag voor vervolgonderzoek in het kader van het EFMZV

3.3 Publicatie-eisen

3.3.1 Zijn er publicaties geweest over uw project en voldoen deze aan de voorwaarden van de regeling (zie mijn.rvo.nl)? *Zijn er brochures, persberichten en dergelijke uitgegaan en is er vermeld dat het project subsidie krijgt vanuit de EU? Indien nodig is er een bord/plaquette geplaatst?*
Stuur als dit mogelijk is de bewijsstukken mee.

De publicaties voldoen aan de eisen van de EU. Zie www.cvo.nl en rapport IMARES, en diverse presentaties.

4 Overige informatie

4.1 Vergunningen

4.1.1 Waren er vergunningen nodig voor het realiseren van het project? Geef aan welke vergunningen dit zijn en of ze zijn afgegeven.

Er waren ontheffingen nodig voor dierproeven en ontheffingen voor het aan boord houden en aanlanden van ondermaatse (levende) vis. De ontheffing voor dierproeven is een ontheffing door IMARES geregeld en onder geheimhouding van namen en testen beschikbaar wordt gesteld aan de NVWA. De overige ontheffingen voor de deelnemende schepen (GO31, GO23) zijn afgegeven door de RVO. Daarnaast heeft de GY57 ontheffingen van de Engelse controleautoriteit verkregen.

4.2 Andere financiers

4.2.1 Zijn er naast de subsidie en uw eigen vermogen nog andere financiers van het project (bijvoorbeeld andere subsidies)? Zijn er nog vertragingen of andere problemen met de financiering van het project?

Nee, er zijn geen andere financiers. De kosten vanuit de CVO zijn gefinancierd vanuit de aangesloten Producentenorganisaties.

De vertraagde afhandeling van voorschotverzoeken heeft enkele malen geleid tot een vertraagde betaling van leveranciers.

--

5 Opmerkingen of toelichtingen

5.1 Heeft u nog opmerkingen of toelichtingen?

Geef een beschrijving. .

Voor het verder testen van verbetermaatregelen en het verzamelen van meer meer wetenschappelijke onderbouwing is vervolgonderzoek noodzakelijk.

6 Bijlagen

☐	Een kopie van alle publicaties en of andere communicatie uitingen.
☐	Overige bijlagen

7 Naam en datum

Naam	
Datum	